

KURASH – O‘ZBEK MILLIY QIMMATI SIFATIDA VA UNING XALQARO MAYDONDA TARG‘IB ETILISHI

Jabborov Azamjon Anvarjon o‘g‘li

Farg‘ona davlat universiteti 2-bosqich talabalasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada kurashning milliy qadriyat sifatidagi ahamiyati, uning tarixi va madaniy mohiyati hamda uni xalqaro darajada ommalashtirish masalalari yoritib beriladi. Kurash nafaqat sport turi, balki o‘zbek xalqining ma’naviy merosi, axloqiy tarbiya va milliy o‘zligini namoyon etuvchi muhim omil sifatida ko‘rib chiqiladi. Shu bilan birga, uning jahon sport arenalaridagi o‘rni va nufuzi tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: milliy sport, kurash, madaniy meros, xalqaro sport, targ‘ibot, o‘zbek qadriyatlari

KIRISH. Maqolada quyidagi masalaga yechim izlanadi: kurash qanday qilib o‘zbek xalqi tarixiy merosi va madaniyatida mustahkam o‘rin egallab kelgan va bu qadriyatni xalqaro darajada qanday targ‘ib etish mumkin? Kurash o‘zbek xalqi tarixi, madaniyati va turmush tarzining ajralmas bir qismi hisoblanadi. Uning ildizlari ming yillik tarixga ega bo‘lib, Zardushtlik davridagi “Avesto” asarida va qadimgi Sog‘diyona, Taxariston xalqlari hayotida turli kurash musobaqalari o‘tkazilgani haqida ma’lumotlar uchraydi. Kurash nafaqat jismoniy faollik shakli, balki milliy ruh, odob-ahloq va vatanparvarlik timsolidir. Ayniqsa, mustaqillik yillarida kurash milliy iftixor darajasiga ko‘tarilib, uni rivojlantirish va xalqaro maydonda targ‘ib etish bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirildi.

Shu bilan birga, kurash jahon sport maydonida milliy brend sifatida shakllanib bormoqda. Jahonning turli mamlakatlarida kurash federatsiyalari faoliyati kengaymoqda, xalqaro musobaqalarda o‘zbek sport maktabi namoyon bo‘lmoqda. Mazkur jarayonda kurashning universal insonparvarlik g‘oyalari – tinchlik, o‘zaro hurmat va do‘stlik kabi tamoyillari uning global ahamiyatini oshirmoqda. Milliy sport turining shunday darajaga chiqishi, albatta, uning ilmiy asoslangan tizimda targ‘ibot qilinishi, xalqaro tajriba bilan boyitilishi va davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qo‘llab-quvvatlanayotganini ko‘rsatadi.

MUHOKAMA. Metodologiya: Mazkur maqolada tahlil ishlari IMRAD talablariga muvofiq holda tashkil etilgan bo‘lib, asosan qiyosiy tahlil, tarixiy tahlil va kontent tahlil usullariga tayanilgan. Ushbu tahlil jarayonida Xalqaro Kurash Assotsiatsiyasi (IKA), UNESCO va O‘zbekiston Respublikasi sport sohasidagi rasmiy manbalaridan olingan normativ-huquqiy hujjatlar, hisobotlar va tadqiqot natijalari asos bo‘lib xizmat qildi. Shu bilan birga, 2015–2024 yillar davomida o‘tkazilgan xalqaro va mahalliy kurash musobaqalarining statistik ma’lumotlari chuqur o‘rganildi. Ilmiy maqolani boyitish maqsadida sohadagi yetakchi mutaxassislar, sport murabbiylari, kurash ustozlari va

tashkilotchilar bilan olib borilgan yarimstrukturalangan suhbatlardan foydalanildi. Jamlangan ma'lumotlar tahlil qilinib, umumlashtirish orqali xulosalar chiqarildi.

Kurashning milliy va xalqaro ahamiyati bir nechta yo'nalishda namoyon bo'ladi:

1. **Madaniy-tarixiy missiyasi** — kurash orqali o'zbek xalqining qadimiy tarixi, urf-odatları va ma'naviy dunyoqarashi targ'ib etiladi. Uning asosida insonparvarlik, adolat, hurmat, bardosh va intizom kabi qadriyatlar yotadi.

2. **Tarbiyaviy ahamiyati** — kurash yosh avlodni jismoniy jihatdan baquvvat, ruhan barkamol va yuksak axloqiy fazilatlarga ega inson sifatida tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. U ustoz va shogird an'alarini tiklaydi.

3. **Xalqaro nufuzi** — Xalqaro Kurash Assotsiatsiyasi (IKA) faoliyati natijasida kurash 60 dan ortiq mamlakatda rivojlanmoqda. Xalqaro musobaqalar, chempionatlar va mahorat darslari orqali kurashning ommaviyligi ortib bormoqda.

4. **Turizm va madaniy diplomatiya vositasi** — kurash festivallari va xalqaro musobaqalar orqali O'zbekiston madaniyati va turizm salohiyati keng jamoatchilikka taqdim etilmoqda.

5. **Olimpiadaga intilish va ta'limga integratsiya** — kurashning olimpiada sport turlari qatoriga kiritilishi yuzasidan xalqaro sport tashkilotlari bilan amaliy muloqotlar olib borilmoqda. Bu jarayon nafaqat kurashning nufuzini oshiradi, balki O'zbekistonning sport diplomatiyasidagi mavqeini mustahkamlaydi. Hozirda kurashni umumta'lim va sport ta'limi tizimiga kiritish, maxsus darsliklar va metodik qo'llanmalar tayyorlash orqali yoshlar o'rtasida ommalashtirish ishlari amalga oshirilmoqda. Bu orqali kurash nafaqat musobaqaviy sport sifatida, balki ta'lim-tarbiya tizimida ham samarali vosita sifatida xizmat qilmoqda.

XULOSA. Kurash o'zbek xalqi uchun shunchaki sport turi emas, balki milliy faxr, axloqiy tarbiya va madaniy merosning ifodasidir. Maqolada ta'kidlanganidek, u yosh avlodni jismoniy va ma'naviy jihatdan yetuk shaxs sifatida tarbiyalashda, mamlakatning madaniy diplomatiya salohiyatini yuksaltirishda va xalqaro maydonda milliy qadriyat sifatida tanilishda muhim rol o'ynaydi. Xalqaro musobaqalarda faol ishtirok, turli mamlakatlarda kurash maktablarining ochilishi va ta'lim tizimiga integratsiya qilinishi uning kelajakda yanada yuqori nufuzga ega bo'lishini anglatadi. Uning ildizlari Zardushtlik davrigacha borib taqaladi va tarixiy manbalarda Sog'diyona va Taxariston hududlarida kurashga o'xshash musobaqalar o'tkazilgani qayd etilgan. Uni xalqaro miqyosda rivojlantirish va jahon jamoatchiligiga yetkazish — nafaqat milliy qadriyatlarni asrash, balki ularni global meros sifatida tan olinishiga xizmat qiladi.

Kurashni keng qamrovli madaniy-sport faoliyati sifatida rivojlantirish uchun uni xalqaro tashkilotlar, jumladan UNESCO bilan hamkorlikda targ'ib etish samarali bo'ladi. Shuningdek, multimedia platformalari, hujjatli filmlar va raqamli resurslar orqali uning tarixiy va tarbiyaviy mohiyatini keng jamoatchilikka yetkazish muhim. Mutaxassislar, ustozlar va tadqiqotchilar o'rtasida metodik hamkorlikni rivojlantirish, kurash akademiyalari tashkil etish esa uning ilmiy-amaliy asosini mustahkamlaydi.

ADABIYOTLAR

1. Rahimov B. “Kurash tarixi va rivojlanish bosqichlari”, Toshkent, 2020.
2. Xalqaro Kurash Assotsiatsiyasi rasmiy axborotnomasi, 2023.
3. Nazarov Sh. “Milliy sport va madaniy meros”, Samarqand, 2021.
4. UNESCO. “Traditional Sports and Games: Cultural Heritage of Humanity”, 2022.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Kurashni rivojlantirish to‘g‘risida”gi farmoni, 2022.